

K NĚKTERÝM OTÁZKÁM NEPŘETRŽITÉ BOJOVÉ ČINNOSTI SVAZKŮ RYCHLÉ SKUPINY

Podplukovník Zdeněk Knop

I

Soudobý boj vyžaduje, aby byl veden ve vysokém tempu a nepřetržitě ve dne i v noci. S tímto požadavkem však vyvstává celá řada problémů, jak zabezpečit jednak vysoké tempo, jednak nepřetržitost bojové činnosti.

Ve svém článku jsem se pokusil rozvést jen některé otázky nepřetržité bojové činnosti tankové nebo mechanisované divise rychlé skupiny v operační hloubce. Na jednotlivých fázích bojové činnosti divise rychlé skupiny chtěl jsem ukázat možné způsoby vedení boje bez přerušení tak, aby mohl být lidem poskytnut odpočinek a materiálu potřebné ošetření a doplnění.

II

Aby tanková (mechanisovaná) divise rychlé skupiny mohla vést nepřetržitě boj po celou dobu trvání operace, t. j. průměrně 5 až 6 a někdy i více dní, je nutno dát lidem možnost odpočinout si a provést potřebné ošetřování bojových vozidel a doplnění zásob materiálu.

Proveďme si několik propočtů, které nám nejlépe objasní nutnost najít pro to čas.

Předpokládejme, že tanková divise jako ARS má být zasazena v odpoledních hodinách prvního dne operace po ovládnutí pásma sborových záloh. K době zahájení operace je td ve vyčkávacím prostoru vzdáleném od předního okraje hlavního pásma obrany asi 30 až 40 km. Bude tedy celková vzdálenost do čáry zasazení asi 60 až 70 km.

Úkolem dne tankové divise může být průlom pásma armádních záloh z chodu a v dalším nočním bojem do svítání ovládnout důležitou čáru nebo objekt za tímto pásmem. Předpokládejme, že celková hloubka tohoto úkolu může dosáhnout kolem 30 až 35 km (předpokládejme zasazení v 16.00 hodin, do setmění v 19.00 hodin = 3 hodiny, při středním tempu 4 až 5 km za hodinu = 12 až 15 km; do svítání 10 hodin, při středním tempu 2 km/hod. = 20 km, počítaje v to i boj o pásmo armádních záloh).

Bude tedy třeba, aby divise do svítání druhého dne operace překonala jednak pochodem, jednak v bojích vzdálenost asi 100 km. Při tom ve středně členitém terénu spotřebuje asi polovinu náplně pohonných hmot v bojových vozidlech. Aby byla s to plnit druhého dne operace další bojové úkoly, je třeba pohonné hmoty doplnit. V některých případech se budou doplňovat pohonné hmoty před zasazením na výchozí čáře ze záložních nádrží na vozidlech. To však znamená nežádoucí zdrže-

ní před zasazením a je třeba se tomu raději vyhnout. Vyloučit to však nelze. Zpravidla bude tedy třeba dát jednotkám možnost doplnit PHM během zastávky v noci po zasazení.

Podle stupně odporu nepřítele bude spotřeba střeliva u jednotek různá. Největší spotřebu je nutno předpokládat u předsunutých odřadů. Tyto jí spotřebují jednak při zasazení, kdy spolu s vševojskovými jednotkami sborů prvního sledu zabezpečují zasazení a razí cestu hlavním silám td rychlé skupiny, a jednak při plnění svých úkolů po zasazení, zejména při boji o pásmo armádních záloh. Menší spotřebu budou mít obyčejně pluky prvního sledu divise, u nichž se předpokládá boj až na pásmu armádních záloh. Jestliže nebylo třeba zasadit druhý sled divise (nebo zálohu), bude zde spotřeba munice minimální. Můžeme tedy předpokládat, že při zasazení, rozvíjení úspěchu a při průlomu pásma armádních záloh dosáhne spotřeba střeliva u předsunutých odřadů asi 0,4—0,5 pp, u prvního sledu divise 0,1 až 0,3 pp (podle stupně odporu nepřítele na pásmu armádních záloh, po případě následkem jiné aktivní bojové činnosti prvního sledu). Spotřebu u druhého sledu (zálohy) divise, nebyl-li zasazen, nemusíme brát v úvahu.

Znamená to tedy opět nutnost učinit zastávku v pohybu vojsk, dát jim možnost doplnit střelivo a tím se připravit k plnění dalších úkolů druhého dne operace.

Zastávky k doplnění pohonných hmot a střeliva je samozřejmě nutno využít k provedení technických prohlídek bojových i kolových vozidel i k tomu, aby se vojáci najedli a umyli. Je-li možno dát jednotce zastávku dlouhou 3 nebo dokonce i více hodin, je třeba umožnit zejména řidičům a velitelům vozidel i odpočinek. K tomu musí velitelé účelně organisovat práci a ekonomicky rozdělit lidi k jednotlivým úkonům.

Během první noci po zasazení, zejména jestliže přesun na čáru zasazení byl proveden ve dne, se únava řidičů bojových i ostatních vozidel ještě zvlášť neprojeví. Teprve druhou a hlavně pak v dalších nocích bude třeba s tímto faktorem vážně počítat a řídit činnost divise tak, aby jim byla dána možnost aspoň minimálního odpočinku. Je samozřejmě, že především nutno vidět úkoly, které má divise splnit, a dále vytvořivši se situaci následkem činnosti nepřítele. Přesto však nelze otázku odpočinku podceňovat, zejména u značně fyzicky namáhaných řidičů bojových vozidel. Zde se potvrzuje správná zásada, aby každý člen osádky tanku nebo samohybného děla uměl řídit a mohl kdykoli nahradit řidiče. A při dlouhodobé bojové činnosti tankové (mechanisované) divise v operační hloubce k tomu zejména za přesunů dojde.

Předpokládejme na příklad, že se podařilo předsunutým odřadům tankové (mechanisované) divise prolomit zčásti ještě před setměním pásmo armádních záloh (jen slabě obsazené) a během noci bojují s odcházejícím nepřítelem, který vede boj na zdrženou. Velitel divise dostává ještě před půlnocí od staršího náčelníka úkol pro příští den. Nyní musí dobře zvážit, jak dále pokračovat v útoku v noci, protože tím si vytváří podmínky pro činnost příštího dne. To znamená, že musí před-

vidat, do jaké situace se dostane divise ke svítání a jak a kterými útvary bude plnit úkol ve dne.

Je velmi pravděpodobné, že bude nutno pro příští den organisovat a vyslat nově, jeden nebo dva předsunuté odřady a dosavadním dát čas k obnovení úplné bojeschopnosti.

Do předsunutého odřadu může být použito jednotek z prvního sledu divise a k provedení všech opatření k vyslání PO bude dostatek času.

Složitější situace může nastat, jestliže předsunuté odřady byly na pásmu armádních záloh (nebo i jinou činností nepřítele) zastaveny a bylo nutno rozvinout hlavní síly divise. To znamená, že velká většina jednotek divise se během noci značně opotřebuje. V takovém případě se zdá být účelné, pokud to situace dovolí, vyvést z boje dosavadní předsunuté odřady tak, že je první sled divise překročí, a soustředit je k obnovení bojeschopnosti. Zrána pak, podle vytvořivší se situace, má v nich velitel divise opět čerstvé síly a prostředky k rozvíjení útoku a k plnění dalších úkolů. Tím však není ještě úplně zabezpečeno plnění úkolů příštího dne. Hlavní síly divise jsou nočním bojem více nebo méně vyčerpaný a je třeba rovněž u nich obnovit bojeschopnost. Dovolí-li to situace, je účelné vydělit k tomu čas dvou až tří hodin, ještě za tmy, aby svítání nezastihlo stojící jednotky a nedalo tak možnost nepříteli účinně je napadnout letectvem a atomovými zbraněmi.

Během doby, co hlavní síly se uvádějí opět do pořádku, bude zpravidla zasazován do boje nový předsunutý odřad. Je-li tento tvořen zesíleným tankovým plukem, pak jeho proud, dlouhý 15 až 20 km bude procházet 1 až 1½ hodiny. Připočteme-li k tomu ještě další jednu hodinu, která představuje asi vzdálenost čela hlavních sil od zádě PO, dostaneme zhruba čas, který potřebují útvary, které vedly noční boj, k obnovení své bojeschopnosti.

Do obdobných situací se divise může dostat příští a každou další noc. Během druhého dne, když již bylo prolomeno pásmo armádních záloh, lze očekávat silné střetné boje s přicházejícími bližšími operačními zálohami nepřítele. Přitom pravděpodobně budou zavázány do boje téměř všechny síly divise. Podle sil nepřítele a podle celkového vývoje operace může být střetnutí svazků rychlé skupiny s těmito zálohami rozhodnuto již ve dne a divise pak přechází k rozhodnému pronásledování odcházejícího nepřítele.

Již v průběhu střetného boje musí velitel divise předvídat opatření k rozvíjení útoku i v noci. Znamená to opět uvolnit včas určitou část sil a prostředků a umožnit jim přípravu k nočnímu boji. Podle vývoje situace ve střetném boji může dojít k uvolnění jednotek divise tím, že boj s nepřátelskými zálohami postupně přejímají svazky sborů prvního sledu armády, nebo při střetnutí se slabšími silami nepřítele stačí k jejich zničení jen část sil divise.

Jestliže se střetný boj s nepřátelskými zálohami protáhne až do nočních hodin, bude záležet opět na celkové situaci na frontě, jaká opatření bude třeba provést pro další vedení nočního boje a pro pokračování ve dne. Ani v noci nelze přerušit střetný boj, je třeba využít výhod noci k provedení na příklad přeskupení nebo manévru s cílem vy-

tvorit si výhodnější podmínky pro rozhodný úder na zničení nepřátelských jednotek. Zde je třeba zdůraznit veliký význam činnosti i malých jednotek, které udržují aktivně dotyk s nepřítelem, nedovolí mu provádět přeskupení sil a prostředků. Rovněž je třeba zdůraznit značnou důležitost provádění rozsáhlého průzkumu nepřítele tak, abychom měli stále přehled o situaci nepřátelských jednotek a tím i iniciativu ve svých rukou. Bezesporu velkou úlohu zde bude mít také dovedné osvětlování bojiště, které nás často může uchránit před překvapivými akcemi nepřítele.

Nutno ovšem počítat s tím, že nepřítel bude prakticky usilovat o totéž co my. Je proto třeba provádět účinné opatření ke zmaření činnosti nepřátelského pozemního a vzdušného průzkumu, využívat všech ochranných vlastností terénu a pečlivě a dovedně maskovat vlastní činnost.

Chci zdůraznit, že jednou z nejdůležitějších otázek při vedení střetného boje v noci je organisovat činnost svazku tak, abychom si stále udrželi iniciativu ve vlastních rukou a vnutili svou vůli nepříteli. Tomuto požadavku je třeba podříditi všechna ostatní opatření i pokud se týká příprav pro další boj. Zde bude velmi záležet na tom, jak velitel a štáby divise a pluků dovedou správně zhodnotit situaci a na základě toho určit postup a způsoby obnovení plné bojeschopnosti svých jednotek. Často bude třeba doplňovat pohonné hmoty a munici přímo v »první linii« při provedení všech opatření k utajení této činnosti. V takovém případě někdy nezbude nic jiného, než aby osádky s pomocí přidělených samopalníků si samy přinesly nebo v zimě na saních přivezly baňky a sudy s PHM a truhlíky se střelivem. K tomuto účelu by se velmi dobře hodila malá pásová vozidla, jež by dopravovala potřebný materiál k jednotlivým bojovým vozidlům. Tím by se značně ušetřil čas i námaha lidí. Je třeba, aby naši technici se nad touto otázkou vážně zamysleli a dali vojskům takové vozidlo. Někdy bude možno provést doplnění zásob i po případě poskytnout odpočinek lidem po uskutečnění manévru, kterým se připravujeme k rozhodnému úderu ke zničení nepřítele. Podaří-li se nám zaujmout výchozí položení k úderu několik hodin před jeho provedením, je účelné dát možnost odpočinout osádkám bojových vozidel. Je třeba se o to snažit zejména tehdy, plánujeme-li zahájit útok za svítání, protože potom, během dne, již těžko najdeme k tomu příležitost.

Během činnosti v operační hloubce narazí tanková nebo mechanizovaná divise rychlé skupiny velmi často na více či méně široké vodní toky. Aby bylo udrženo stále vysoké tempo postupu, je třeba včas se připravit k jejich překonání a noc nemůže a nesmí bránit v jejich rychlém překročení. Naopak, často noční doba bude k tomu velmi výhodná.

Při násilném přechodu řeky z chodu v operační hloubce může vzniknout několik různých situací. Všimněme si první z nich: předsunutý oddíl ovládl z chodu předmostí na nepřátelském břehu ještě za dne, rozšířil je, upevnil se na něm a zabezpečuje hladký přechod hlavních sil divise. Hlavní síly přecházejí pak v noci po zřízených mostových přepravištích a podle rozhodnutí velitele divise vedou boj za další rozšíření předmostí. Při tom podle úkolu divise a odporu nepřítele mohou hned dále rozvíjet úspěch nebo vést boj za udržení rozšířeného předmostí

s cílem zabezpečit přechod prvního sledu vševojskové armády. S ohledem na to musí velitel divise ještě daleko dříve než dojde divise k řece předvídat a plánovat bojovou činnost svých útvarů a učinit opatření pro noční boj.

Jestliže má divise dále rozvíjet úspěch, je účelné, aby s předmostí byl vyslán nový, pro noc dobře připravený předsunutý odřad. Dosavadní PO, o němž se dá předpokládat, že po celodenní činnosti bude značně vyčerpán a opotřebován, je třeba pak soustředit a dát mu možnost uvést se znovu do plné bojeschopnosti.

Rovněž ostatním jednotkám divise musí být dána možnost doplnit své zásoby i — dovolí-li to situace — odpočinek lidem. Někdy to bude možné provést, až když celá divise přešla na předmostí, dostatečně je rozšířila a bezpečně zajistila. U některých jednotek bude účelné využít k doplňování zásob i všech zastávek ještě před příchodem k řece. Doba, kterou k tomu bude možno vydělit, bude záviset na celkové situaci, při čemž je nutno zejména vzít v úvahu, že při délce proudů hlavních sil a 1. sledu týlu divise kolem 60 až 70 km bude přeprava po dvou mostových přepravištích trvat nejméně 5 až 6 hodin. To znamená, že pro doplňování zásob a po případě odpočinek nezbude, při průměrné délce noci 10 hodin, více než 3 až 4 hodiny, jestliže přechod hlavních sil bude zahájen krátce po setmění a hlavní síly nebudou muset vést boj s nepřítelem. Takových případů však vcelku bude velmi málo a tak je třeba počítat jen s velmi omezeným časem, který k obnově bojeschopnosti hlavních sil bude možno vydělit. Zde bude opět záležet na dovednosti velitelů a štábů divise a pluků správně zhodnotit situaci a podle toho řešit tyto otázky.

Nepříliš rozdílná budou opatření při druhé možné situaci, kdy jak boj předsunutého odřadu o předmostí, tak i přechod hlavních sil divise bude se provádět v noci. Opět je nutno pamatovat na opatření pro noc již brzy ve dne.

Složitější situace může nastat tehdy, kdy předsunutý odřad ovládne předmostí před sítím a hlavní síly divise přejdou řeku již za denního světla. V takovém případě je zpravidla třeba rovněž vyslat nový PO s předmostí a opatření k dalšímu rozvíjení operace hlavními silami provést během noci ještě před příchodem k řece.

Ve všech případech při organizaci přechodu řeky je povinen štáb divise důkladně promyslet a sladit opatření, související s technickým provedením přechodu s opatřeními pro obnovení bojeschopnosti. Při tom se dá často využít doby, kterou jednotky stráví ve vyčkávacích nebo výchozích prostorech k přepravě i ve shromaždištích po přepravě. Aby bylo ekonomicky využito každé minuty času, kdy jednotky jsou nuceny se zastavit a vyčkávat, musí štáby včas předvídat všechna potřebná opatření a zabezpečit zejména včasný příjezd vozidel se zásobami k jednotkám.

Někdy může nastat velmi složitá situace pro divisi v závěrečné fázi druhého období armádní útočné operace, kdy svazky rychlých skupin zakončují obklíčení většího uskupení nepřítele.

Je možno si na příklad představit situaci, kdy tanková (mechanizovaná) divise armádní rychlé skupiny v součinnosti s ostatními svazky

rychlé skupiny vytváří operační obklíčení nepřítele, který se snaží udržet volný koridor pro vyvedení svých jednotek z úhrozy obklíčení. Při tom možno předpokládat, že divise rychlé skupiny povede boj jak s obklíčovanými jednotkami, tak se zálohami přicházejícími na pomoc obklíčenému uskupení.

Nastane-li taková situace s přicházející nocí, bude velitel a štáb divise postaven před obtížný úkol zabezpečit nepřetržitost postupu útvarů divise v noci po předcházející intenzivní denní činnosti.

V takovém případě musí velitel divise dobře zhodnotit situaci a určit, kterými jednotkami a na jakém směru dále postupovat bez zastávky a kterým jednotkám dát možnost odpočinku a doplnění zásob.

Je samozřejmé, že potřebná opatření k tomu musela být prováděna již během dne a s nadcházející nocí se jen podle vzniklé situace doplní nebo upraví.

Největší vliv na to bude mít bezesporu činnost nepřítele a stav vlastních vojsk. Bude-li nepřítel na vnitřním obklíčovacím kruhu již vyvádět jednotky z obklíčení, nelze připustit zastávku útvarů divise. Snahou velitele divise bude co nejdříve přehradit směry odchodu nepřítele. Bude-li třeba, musí být doplnění zásob materiálu provedeno postupně a třeba i přímo v boji, a odpočinek lidí odsunout až na pozdější příznivější dobu.

Bude-li divise nucena vést boj také na vnějším kruhu obklíčení (což bude nepříznivý případ), bude záležet na vzdálenosti přicházejících nepřátelských jednotek. Podle toho může být jednotkám k tomuto boji určeným poskytnut čas k odpočinku a doplnění ještě před tím, než vyrazí vstříc nepříteli, nebo se jim to umožní až po zaujetí čáry výhodné pro boj s přicházejícím nepřítelem.

V období dokončování obklíčení budou na vojska kladeny mimořádně velké požadavky, protože toto období je vlastně vyvrcholením a uskutečněním jednoho z hlavních cílů operace. Proto zde platí dvojnásob nutnost včas předvídat potřebná opatření k zabezpečení nepřetržité bojové činnosti. Zejména je třeba zásobit jednotky maximálním množstvím munice, pohonných hmot a proviantu a učinit je soběstačnými na delší dobu. Odpočinek lidem bude možno poskytnout zpravidla až po vystřídání svazku rychlé skupiny vševojskovými svazky prvního sledu armády, které vytvoří taktické obklíčení a provedou likvidaci obklíčeného nepřítele.

Některé zvláštnosti bude mít zabezpečení nepřetržité bojové činnosti td (md) v horském a zalesněném terénu. Bude to zejména ovlivněno tím, že divise v horách může působit na dvou i více směrech (podle průchodnosti hor), mezi nimiž bude pro nedostatek komunikací velmi obtížný manévr. Bude tedy nutno zabezpečovat nepřetržitost postupu v noci někdy spíše v rámci jednotlivých útvarů než v rámci celé divise.

Při tom je třeba vidět, že horský terén i ve dne značně ztěžuje boj — zejména tanků, a v noci pak tím více. Nelze proto počítat s příliš velkou rychlostí postupu v noci a boj se zpravidla omezí na poměrně úzký pás terénu podél komunikací v údolích nebo podél širokých, pro tanky dostupných horských hřbetů.

Zvláštní pozornost při boji v horském zalesněném terénu bude třeba věnovat materiálně technickému zabezpečení jednotek na jednotlivých směrech. Zejména zvýšená spotřeba pohonných hmot vyžaduje vybavit všechny jednotky většími zásobami než normálně. Také fyzické vypětí lidí bude větší.

To vyžaduje od velitelů a štábů, aby již předem promýšleli potřebná opatření, vhodně plánovali střídání jednotek v boji a odpočinku.

III

Složitost a obtížnost činnosti svazků rychlé skupiny v operační hloubce vyžadují, aby velitelé a štáby již v přípravném období podrobně promýšleli a plánovali opatření k zabezpečení nepřetržitosti boje v operační hloubce, a v průběhu operace je pak upřesňovali.

Nebudu zde rozbírat všechna opatření, která je třeba provést, jako jsou na př. materiálně technická opatření, zabezpečení dostatečného množství osvětlovacích prostředků a podobně.

Všimnu si jen otázky, zda je možno předem předvídat a plánovat manévry jednotkami tak, aby postup byl plynulý, a tím aby bylo zabezpečeno požadované vysoké tempo bojové činnosti rychlé skupiny v operační hloubce.

Mám za to, že je možné a vpravdě nutné toto plánovat. Jistěže činnost nepřítelů do značné míry ovlivní a pozmění naše předpoklady. Avšak velitel i štáb divise může snáze a rychleji upravit své plány, protože budou mít již předem promyšlena potřebná opatření.

V přípravném období před zasazením rychlé skupiny do průlomů může velitel a štáb divise připravit plán bojové činnosti aspoň na první dva dny boje dosti podrobně a rámcově pak na hloubku dalšího úkolu vševojskové armády. Velitel divise zná svůj úkol pro první den po zasazení a zná i zámysl velitele armády o použití rychlé skupiny v celé operaci. Podle těchto údajů se rozhoduje pro zasazení a určuje sestavu divise. Již při tom musí předvídat, jakým způsobem chce vést boj první noc po zasazení i následující další den.

Nejučelnější formou těchto plánů bude grafický náčrt nebo mapa, v níž se vyznačí postupný manévry jednotkami podle předpokládaného vývoje boje. Kromě toho je v ní možno vyznačit i nezbytná opatření týlová, jako je přísun munice, pohonných hmot a jiného materiálu z prvního sledu týlu divise k útvarům.

V průběhu operace je pak nutno předpokládaný plán upravovat pro každý den boje podle konkrétní situace. Při tom je třeba, aby velitel a štáb divise při rozhodování o bojové činnosti jednoho dne předvídal, jak bude pokračovat boj na začátku příštího dne.

Nepřetržitost bojové činnosti divise v operační hloubce je podmíněna do značné míry tím, jak velitel a štáb divise zná neustále početní a materiální situaci svých útvarů i stupeň jejich bojového vypětí. Znalost těchto údajů spolu s odhalením úmyslů nepřítelů umožní správně se rozhodnout, hospodárně využívat sil i prostředků divise v průběhu celé operace a tím zabezpečit její vysoké tempo.

IV

V závěru chci zdůraznit, že jsem ve svém článku nevyčerpal všechny otázky, jež podmiňují nepřetržitost boje svazků rychlé skupiny v operační hloubce. Zejména jsem neřešil opatření, jež k tomu musí provést jednotky ostatních druhů vojsk, začleněných do sestavy divise.

Domnívám se však, že i z uvedeného je vidět, že na velitele a štáby divise i útvarů budou kladeny značné požadavky. Předpokládá se zejména velká předvídavost, nepřetržitá znalost situace vlastních vojsk a schopnost rychle a správně reagovat na vývoj situace.

Je proto třeba velmi pečlivě a podrobně studovat tyto otázky a připravovat se k jejich úspěšnému řešení.